

Sektorske analize. Farmaceutska industrija

Božić, Ljiljana

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2022**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:582275>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

rujan 2022. broj 97 godina 11

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Farmaceutska industrija

Autorica **Ljiljana Božić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka u prvih sedam mjeseci 2022. godine smanjena je za čak 11,2 posto u odnosu na isto razdoblje 2021. godine.

_8 Farmaceutska industrija u Europi

Obujam proizvodnje farmaceutskih proizvoda i pripravaka na razini 27 zemalja EU-a 2021. godine porastao je za 17,5 posto u odnosu na prethodnu godinu.

_12 Najveći svjetski proizvođači

Usljed pandemije koronavirusa, farmaceutska je industrija došla u središte zanimanja te doživjela velike promjene. Prema podacima iz izvješća Evaluatepharma, farmaceutske kompanije koje su prednjačile u razvoju cjepiva značajno su povećale vrijednost svojih dionica u vrijeme pandemije.

_16 Vodeća trgovačka društva u Hrvatskoj

Deset vodećih poduzeća u farmaceutskoj industriji u Hrvatskoj 2021. godine po ukupnom prihodu su Pliva Hrvatska d.o.o., Belupo d.d., JGL d.d., Hospira Zagreb d.o.o., Genera d.d., PharmaS d.o.o., Krka-Farma d.o.o., FIDIFARM d.o.o., BioGnost d.o.o. i Yasenka d.o.o.

_19 Zaključak

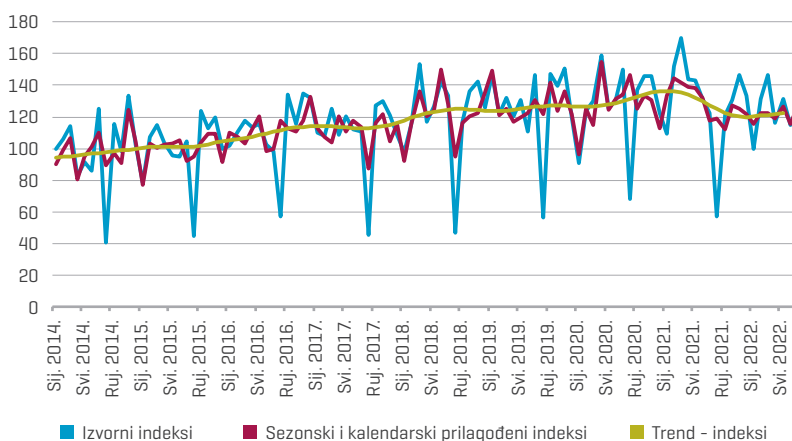
Prema dostupnim podacima o poslovanju farmaceutskih kompanija i ostalim kretanjima u ovom sektoru jasno je kako je pandemija dovela do značajnih promjena.

Glavni sektorski pokazatelji

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka u prvih sedam mjeseci 2022. godine smanjena je za čak 11,2 posto u odnosu na isto razdoblje 2021. godine. Izvorni indeks obujma proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka u srpnju ove godine ukazuje na povećanje obujma proizvodnje od 0,4 posto u odnosu na srpanj 2021. godine, ali i na smanjenje od 5,3 posto u odnosu na prosjek 2021. godine.

Slika 1.
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka (2015. = 100)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“U usporedbi s prosjekom 2021., zalihe gotovih proizvoda u ovoj djelatnosti manje su za 6,5 posto.

Zalihe gotovih farmaceutskih proizvoda kod proizvođača u srpnju ove godine smanjene su za 3,1 posto u odnosu na isti mjesec 2021. godine. U prvih sedam mjeseci 2022. godine zabilježeno je smanjenje zaliha farmaceutskih proizvoda i pripravaka za 12 posto u odnosu na isto razdoblje 2021. godine. U usporedbi s prosjekom 2021., zalihe gotovih proizvoda u ovoj djelatnosti manje su za 6,5 posto.

U srpnju ove godine u proizvodnji farmaceutskih proizvoda i pripravaka bilo je 5.640 zaposlenih, što je činilo 2,5 posto ukupnog broja zaposlenih u industriji. Broj zaposlenih u farmaceutskoj industriji u srpnju ove godine povećan je za 5,2 posto u usporedbi s istim mjesecom prošle godine te za

PROSJEČNA MJESEČNA BRUTO PLAĆA ZAPOSLENIKA U PROIZVODNJI OSNOVNIH FARMACEUTSKIH PROIZVODA I PRIPRAVAKA U PRVIH SEDAM MJESECI OVE GODINE IZNOSILA JE 17.364 KUNE.

“U farmaceutskoj industriji proizvodnost rada krajem srpnja ove godine bila čak za 15 posto manja od proizvodnosti rada u ovoj industriji u istom razdoblju prošle godine.

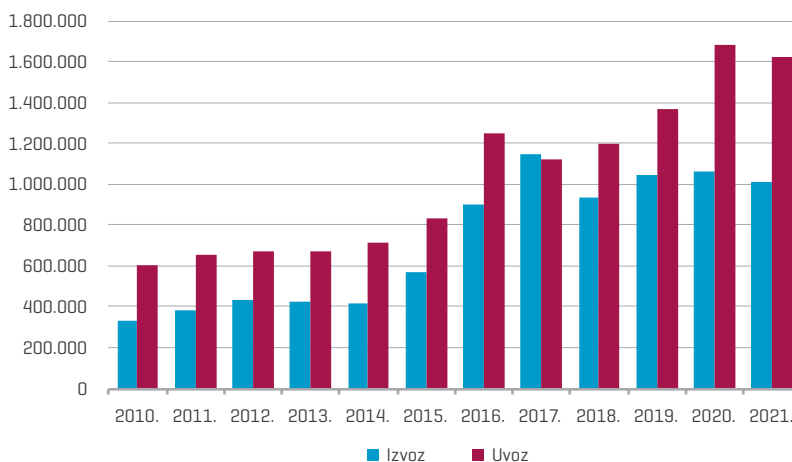
0,9 posto u odnosu na lipanj 2022. Povećanje zaposlenosti u farmaceutskoj industriji u prvih sedam mjeseci 2022. godine iznosilo je 4,5 posto u odnosu na prvu polovicu 2021. U farmaceutskoj je industriji proizvodnost rada krajem srpnja ove godine bila čak 15 posto manja od proizvodnosti rada u ovoj industriji u istom razdoblju prošle godine.

Prosječna mjesečna bruto plaća zaposlenika u proizvodnji osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka u prvih sedam mjeseci ove godine iznosila je 17.364 kune. U usporedbi s istim razdobljem 2021. godine, prosječna bruto plaća od siječnja do srpnja 2022. u ovo je industriji 4 posto viša. U odnosu na prosječnu bruto plaću u Hrvatskoj, u farmaceutskoj industriji u prvih sedam mjeseci ove godine ona je bila 69 posto veća.

Od siječnja do svibnja 2022. izvezeno je farmaceutskih proizvoda i pripravaka u vrijednosti od 402 milijuna eura. U odnosu na prvih pet mjeseci 2021. godine izvoz farmaceutskih proizvoda smanjen je za 15,2 posto. U prvih pet mjeseci ove godine uvoz farmaceutskih proizvoda dosegnuo je iznos od 753 milijuna eura, što je 4,6 posto više nego u istom razdoblju 2021. godine.

Slika 2.
Vanjskotrgovinska razmjena, proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka od 2010. do 2021., u tisućama eura

Izvor: Državni zavod za statistiku.

OD SIJEČNJA DO SVIBNJA 2022. IZVEZENO JE FARMACEUTSKIH PROIZVODA I PRIPRAVAKA U VRIJEDNOSTI OD 402 MILIJUNA EURA.

“ U prvih pet mjeseci ove godine uvoz farmaceutskih proizvoda dosegnuo je iznos od 753 milijuna eura, što je 4,6 posto više nego u istom razdoblju 2021. godine.

2021. godine izvezeno je farmaceutskih proizvoda u vrijednosti od 1,1 milijarde eura, što je 4,6 posto manje u odnosu na 2020. godinu te 2,3 posto manje nego 2019. godine. U prošloj je godini uvezeno farmaceutskih proizvoda u vrijednosti od 1,6 milijardi eura. Uvoz je smanjen za 3,9 posto u prošloj godini u odnosu na 2020. godinu. Treba također spomenuti kako je vrijednost uvoza farmaceutskih proizvoda i pripravaka u 2021. godini porasla za čak 18,7 posto u odnosu na 2019. godinu. Pokrivenost uvoza izvozom farmaceutskih proizvoda u 2021. godini iznosila je 62,7 posto.

Indeks proizvođačkih cijena ukazuje na to da su cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka u kolovozu ove godine bile relativno stabilne u odnosu na srpanj 2022., kao i u odnosu na kolovoz 2021. godine. Naime, na ukupnom su tržištu cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka ostale nepromijenjene u odnosu na srpanj ove godine, dok su u odnosu na kolovoz 2021. povećane za 0,7 posto. Na nedomaćem tržištu cijene proizvoda farmaceutske industrije u kolovozu ove godine porasle su za 0,8 posto na međugodišnjoj razini. Na domaćem je tržištu u kolovozu ove godine zabilježeno međugodišnje povećanje proizvođačkih cijena od 0,3 posto.

“ Indeks proizvođačkih cijena ukazuje kako su cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka u kolovozu ove godine bile relativno stabilne u odnosu na srpanj 2022., kao i u odnosu na kolovoz 2021. godine.

Usporede li se proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka iz ove godine s cijenama iz 2015. godine, uočava se kako je ipak došlo do povećanja. Naime, proizvođačke cijene u kolovozu 2022. u ovoj industriji bile su za 6,8 posto više u odnosu na prosjek 2015. godine. Nešto izraženije povećanje proizvođačkih cijena farmaceutskih proizvoda i pripravaka u kolovozu 2022., u odnosu na prosjek 2015. godine, zabilježeno je na nedomaćem tržištu i iznosilo je 8,2 posto. Proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka na domaćem tržištu u kolovozu ove godine povećane su za 2,5 posto u odnosu na cijene iz 2015. godine.

Indeks potrošačkih cijena za 2021. godinu ukazuje na povećanje cijena farmaceutskih proizvoda od 2,5 posto u odnosu na prosječne cijene u 2015. godini. U 2021. godini, potrošačke cijene farmaceutskih proizvoda bile su za 0,8 posto niže nego 2020. godine. Farmaceutski proizvodi su u kolovozu

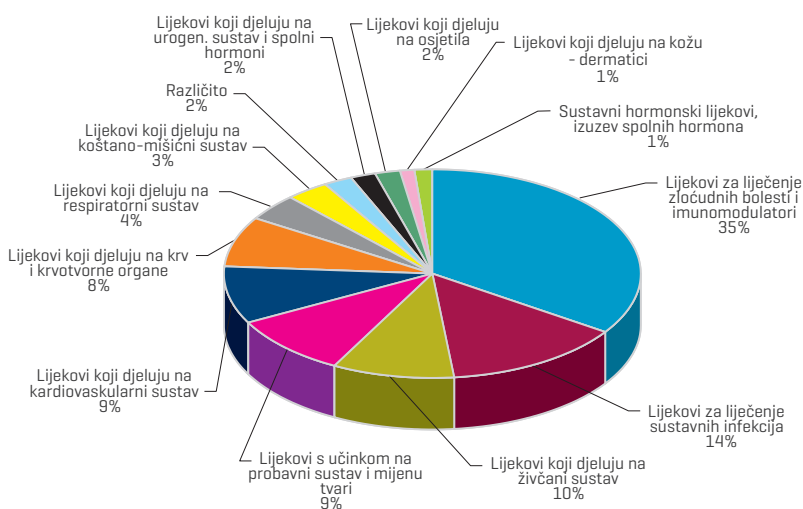
2022. godine poskupjeli 0,9 posto u odnosu na isti mjesec prethodne godine, 0,6 posto u odnosu na srpanj 2022. godine te 3 posto u odnosu na prosječne potrošačke cijene farmaceutskih proizvoda u 2015. godini.

U Hrvatskoj je 2021. godine, prema Izvješću o potrošnji lijekova Hrvatske agencije za lijekove i medicinske proizvode, potrošeno lijekova u vrijednosti od 9,8 milijardi kuna. Povećanje vrijednosti potrošenih lijekova u odnosu na 2020. iznosilo je 16,7 posto.

Kao što je prikazano na slici 3, najveći udio u ukupnoj potrošnji lijekova mjereno u novčanoj vrijednosti u 2021. odnosio se na lijekove za liječenje zloćudnih bolesti i imunomodulatore – čak 35 posto. Slijede ih lijekovi za liječenje sustavnih infekcija s udjelom od 14 posto. Usporede li se ovi podaci o potrošnji lijekova s prethodnim godinama, uočava se kako udio lijekova za liječenje zloćudnih bolesti i imunomodulatora značajno raste. Ova je skupina lijekova činila 24 posto ukupne potrošnje u 2018. godini. Njihov je udio u potrošnji lijekova u 2019. bio 29 posto, a godinu kasnije 33 posto. Prema posljednjim podacima, njihov je udio premašio jednu trećinu ukupne vrijednosti potrošnje lijekova.

Slika 3.
Udio glavnih skupina lijekova u ukupnoj vrijednosti potrošnje lijekova u 2021. godini

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, 8,5 posto izdanih recepta u djelatnosti obiteljske (opće) medicine u Hrvatskoj u 2021. odnosi se na anksiolitike. Liječnici obiteljske medicine tako su prošle godine izdali 4.718.583 recepta za lijekove iz skupine anksiolitika. Anksiolitici su već godinama na prvom mjestu po broju izdanih recepta. Treba napomenuti da je broj izdanih recepta za anksiolitike 2021. u odnosu na 2020. godinu smanjen za tek 0,05 posto te da je za 3,9 posto veći u odnosu na 2019. godinu. Po broju izdanih recepta u 2021. godini slijede blokatori

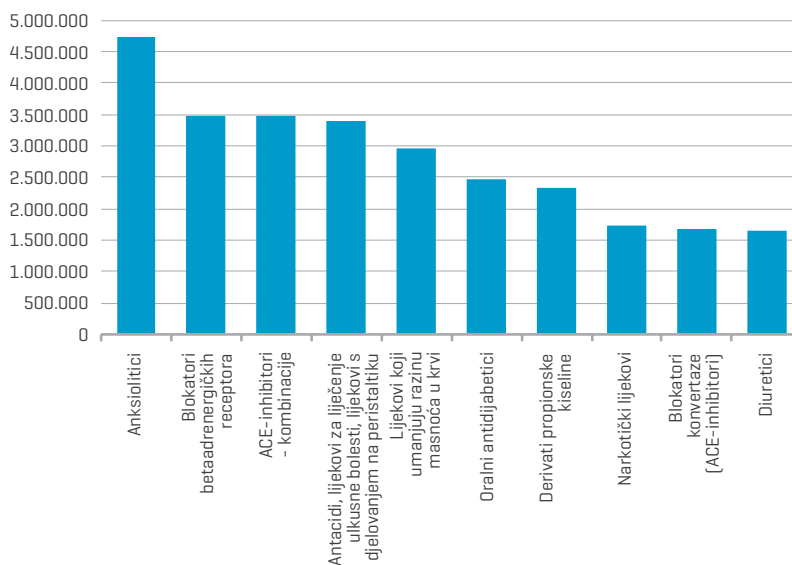
POKRIVENOST UVOZOM IZVOZOM FARMACEUTSKIH
PROIZVODA U 2021. GODINI IZNOSILA JE 62,7
POSTO.

betaadrenergičkih receptora te ACE-inhibitori – kombinacije s udjelima od po 6,2 posto. Deset najčešće izdanih lijekova na recept u 2021. godini u Hrvatskoj prikazano je na slici 4.

Općenito treba istaknuti kako je broj izdanih recepata u djelatnosti opće i obiteljske medicine u porastu. 2021. godine izdan je ukupno 55.740.941 recept, što je 5,5 posto više nego u 2020. godini te 1,3 posto više u odnosu na 2019. godinu.

Slika 4.
Deset najčešće izdanih lijekova na recept u djelatnosti obiteljske (opće) medicine u Hrvatskoj u 2021. godini

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Farmaceutska industrija u Europi

— Prema Eurostatovim podacima, obujam proizvodnje farmaceutskih proizvoda i pripravaka na razini 27 zemalja EU-a 2021. godine porastao je za 17,5 posto u odnosu na prethodnu godinu. U usporedbi s 2015. godinom, obujam proizvodnje ove industrije u Europskoj uniji povećan je za 56,2 posto.

“ Prema procjenama EFPIA-e, obujam proizvodnje farmaceutske industrije u Europi prošle je godine porastao za 4,6 posto u odnosu na 2020.

Prošle je godine također u Europskoj uniji zabilježen porast broja zaposlenih u farmaceutskoj industriji. U usporedbi s prošlom godinom u ovoj je industriji u EU-u radilo 1,9 posto zaposlenika više. U odnosu na 2015. broj zaposlenih u farmaceutskoj industriji u EU-u veći je za 11,9 posto. Broj radnih sati u farmaceutskoj industriji na razini EU-a prošle je godine povećan za 2 posto u odnosu na 2020. i za čak 12,6 posto u odnosu na 2015. godinu. U analiziranom razdoblju zamjetan je i trend povećanja bruto plaća zaposlenika u farmaceutskoj industriji EU-a. Njihove bruto plaće u 2021. godini u prosjeku su porasle za 4,6 posto u usporedbi s bruto plaćama iz 2020. godine. U usporedbi s 2015. godinom, bruto plaća zaposlenih u farmaceutskoj industriji 2021. povećana je za 26,1 posto.

Ukupni promet u proizvodnji farmaceutskih proizvoda i pripravaka prošle je godine porastao za 12,9 posto u odnosu na promet iz 2020. godine. Promet ostvaren prošle godine u ovoj industriji bio je 35,2 posto veći nego 2015. godine. Treba također napomenuti kako ukupni promet u ovoj industriji, nakon pada koji je zabilježen na međugodišnjoj razini 2020. godine, bilježi najveću međugodišnju stopu rasta od 2012. godine.

“ Cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka u Europskoj uniji prošle godine bile su za 0,9 posto manje u usporedbi s prethodnom godinom.

Proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka prošle su godine pale u odnosu na prethodnu godinu, ali i u odnosu na 2015. godinu. Cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka u Europskoj uniji prošle godine bile su za 0,9 posto manje u usporedbi s prethodnom godinom. U usporedbi s proizvođačkim cijenama farmaceutskih proizvoda i pripravaka iz 2015. godine, smanjene su 3,1 posto. Proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka na domaćem tržištu prošle godine porasle su za 1,8 posto u odnosu na prethodnu godinu i za čak 5 posto u odnosu na 2015. godinu. Najveće je to povećanje proizvođačkih cijena farmaceutskih proizvoda i

PROŠLE JE GODINE U EUROPSKOJ UNIJI ZABILJEŽEN PORAST BROJA ZAPOSLENIH U FARMACEUTSKOJ INDUSTRIJI.

pripravaka na domaćem tržištu u posljednjih sedam godina. U isto vrijeme, proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka na nedomaćem tržištu su padale. U 2021. godini, proizvođačke cijene na nedomaćem tržištu bile su 1,6 posto manje nego 2020. godine te 5 posto manje nego 2015. godine.

Prema podacima EFPIA-e koji se odnose na farmaceutsku industriju u Europi [što uključuje zemlje EU-a, Norvešku, Švicarsku, Veliku Britaniju, Srbiju, Tursku i Rusiju], europska farmaceutska industrija i dalje bilježi pozitivne trendove. Prema procijenjenim podacima za 2021. godinu, farmaceutska je industrija značajno rasla te je i dalje jedan od vodećih visokotehnoloških sektora u Europi [tablica 1].

Prema procjenama EFPIA-e, obujam proizvodnje farmaceutske industrije u Europi prošle je godine porastao za 4,6 posto u odnosu na 2020. godinu te je tako dostigao razinu od oko 300 milijardi eura. U 2020. godini europske su zemlje izvezle farmaceutskih proizvoda u vrijednosti od 509,8 milijardi eura. Procjena je da je u prošloj godini izvoz povećan za 10,8 posto. Što se tiče uvoza farmaceutskih proizvoda u Europi, on je u 2020. godini iznosio 347,1 milijardu eura. EFPIA procjenjuje da je u prošloj godini u Europu uvezeno 10,8 posto više farmaceutskih proizvoda i pripravaka u odnosu na 2021. godinu. Ukupna vrijednost farmaceutskog tržišta je s 236,1 milijardu eura u 2020. godini povećana na 255 milijardi eura u 2021. godini. Riječ je o porastu od 8 posto na međugodišnjoj razini. Treba napomenuti i kako se procjenjuje da su plaćanja javnog zdravstvenog sustava za lijekove u 2021. godini bila 7,4 posto veća u odnosu na prethodnu godinu.

“**Plaćanja javnog zdravstvenog sustava za lijekove u 2021. godini bila su za 7,4 posto veća u odnosu na prethodnu godinu.**

U 2020. GODINI EUROPSKE SU ZEMLJE IZVEZLE FARMACEUTSKE PROIZVODE U VRIJEDNOSTI OD 509,8 MILIJARDI EURA.

Tablica 1.
Odabrani pokazatelji farmaceutске industrije u Europi u 2020. i 2021. godini

Napomene: * Podaci za uvoz i izvoz uključuju međurazmjenu zemalja EU-27. **Podaci za 2021. su procijenjeni.

Izvor: EFPIA [2022].

	2020.	2021.**	Indeks 2021./2020.
Proizvodnja (u mil. eura)	286.697	300.000	104,6
Izvoz (u mil. eura)*	509.828	565.000	110,8
Uvoz (u mil. eura)*	347.124	390.000	112,4
Vanjskotrgovinska bilanca (u mil. eura)	162.704	175.000	107,6
Izdaci za istraživanje i razvoj (u mil. eura)	39.656	41.500	104,6
Broj zaposlenih	835.590	840.000	100,5
Zaposleni u istraživanju i razvoju	122.331	125.000	102,2
Ukupna vrijednost farmaceutskog tržišta po tvorničkim cijenama	236.090	255.000	108,0
Plaćanja za lijekove iz nacionalnog zdravstvenog sustava (ambulantna skrb)	146.680	157.500	107,4

“Ulaganja farmaceutске industrije u istraživanje i razvoj u 2021. godini su prema procjenama dostigla iznos od 41,5 milijardi eura.

Ulaganja farmaceutске industrije u istraživanje i razvoj u 2021. godini su, prema procjenama, dostigla iznos od 41,5 milijardi eura, odnosno bila su 4,6 posto viša nego 2020. godine. U istom je razdoblju broj zaposlenika koji rade u istraživanju i razvoju povećan za 2,2 posto. Njihov udio u ukupnom broju zaposlenih u farmaceutskoj industriji u Europi kreće se oko 15 posto.

“Vodeća europska farmaceutska kompanija po ulaganjima u istraživanje i razvoj u 2020. godini bio je Bayer.

Vodeća europska farmaceutska kompanija po ulaganjima u istraživanje u 2020. godini bio je Bayer koji je u istraživanje i razvoj te godine uložio 7,7 milijardi eura (tablica 2). Njihova ulaganja u istraživanje i razvoj 2020. godine povećana su za 36,9 posto u odnosu na 2019. godinu. Unatoč smanjenju ulaganja u istraživanje i razvoj na međugodišnjoj razini od 8,1 posto, na drugom mjestu po ulaganjima nalazi se Sanofi. 2020. godine ova je farmaceutska kompanija uložila u istraživanje i razvoj ukupno 5,5 milijardi eura. Najveće povećanje ulaganja u istraživanje i razvoj u 2020. godini ostvario je BioNTech, čak 119,2 posto, što je ovu kompaniju svrstalo na deveto mjesto vodećih europskih kompanija po ulaganjima u istraživanje i razvoj. BioNTech je u 2020. godini imao visok intenzitet ulaganja u istraživanje i razvoj (omjerom ulaganja u istraživanje i razvoj u odnosu na neto prodaju) koji je iznosio 90,4 posto.

EFPIA PROCJENJUJE DA JE U PROŠLOJ
GODINI U EUROPU UVEZENO 12,4 POSTO VIŠE
FARMACEUTSKIH PROIZVODA I PRIPRAVAKA.

Vodeće farmaceutske kompanije po ulaganjima u istraživanje i razvoj u 2020. godini uglavnom su povećale svoje izdatke za istraživanje i razvoj u odnosu na prethodnu godinu. Uz već spomenuti Sanofi, smanjenje izdataka za istraživanje i razvoj zabilježeno je još u kompaniji Servier, koja je 2020. godine uložila 0,8 milijardi eura, što je 0,9 posto manje nego godinu ranije.

Tablica 2.
Deset vodećih
farmaceutskih
kompanija u Europi po
ulaganjima u istraživanje
i razvoj 2020. godine

Izvor: Europska komisija [2022].

	Izdaci za istraživanje i razvoj [u mil. eura]	Međugodišnja promjena [%]	Intenzitet [%]
Bayer	7.704,00	36,9	18,1
Sanofi	5.527,00	-8,1	15,3
Boehringer Sohn	3.696,00	6,8	18,9
Merck DE	2.263,00	1,1	12,9
Novo Nordisk	1.844,81	6,2	10,8
UCB	1.500,00	22,7	29,7
Servier	803,00	-0,9	17,1
H Lundbeck	503,82	23,2	21,2
BioNTech	435,99	119,2	90,4
Merieux Alliance	428,30	5,3	11,5

Najveći svjetski proizvođači

— Usljed pandemije koronavirusa farmaceutska je industrija došla u središte zanimanja te doživjela velike promjene. Prema podacima iz izvješća EvaluatePharma, farmaceutske kompanije koje su prednjačile u razvoju cjepiva značajno su povećale vrijednost svojih dionica u vrijeme pandemije. Najviše se svakako ističu Moderna i BioNTech. Moderna je primjerice udeseterostručila svoju vrijednost. AstraZeneca je, unatoč problemima s nuspojavama i isporukom svojeg cjepiva, povećala svoju vrijednost u vrijeme pandemije za 25 posto. U isto vrijeme, Sanofi, GlaxoSmithKline i Merck & Co, kompanije koje su bile manje uspješne u istraživanju cjepiva, suočile su se s padom vrijednosti svojih dionica. Tako su, u vrijeme pandemije, cjepiva koja su prije činila manji dio prodaje na tržištu lijekova postala ključna odrednica uspjeha globalnih farmaceutskih kompanija.

“Cjepiva i antiinfektivni lijekovi nisu ni približno utjecali na interes farmaceutske industrije za istraživanje i razvoj onkoloških lijekova.

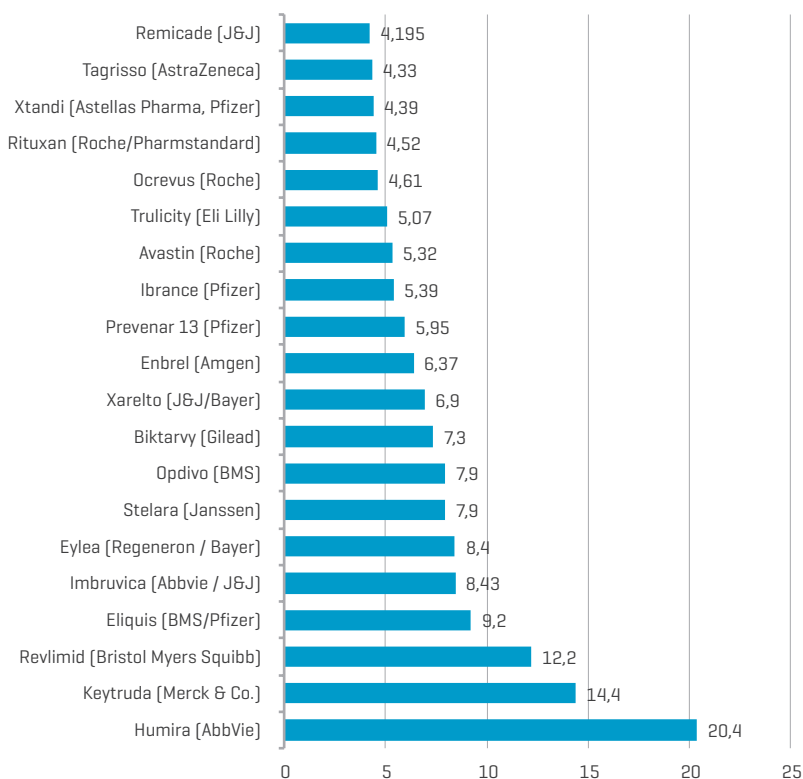
Cjepiva i antiinfektivni lijekovi nisu ni približno utjecali na interes farmaceutske industrije za istraživanje i razvoj onkoloških lijekova. Prema podacima EvaluatePharma, troškovi kliničkih istraživanja antiinfektivnih lijekova su u 2020. godini povećani za čak 73 posto u odnosu na 2019., ali nisu dostigli niti polovicu troškova kliničkih istraživanja onkoloških lijekova.

Najprodavaniji lijek na svjetskom tržištu u 2020. godini bila je Humira proizvođača AbbVie (slika 5). To je najprodavaniji lijek na svijetu od 2012. godine. U 2020. godini ovog je lijeka prodano u vrijednosti od 20,4 milijarde američkih dolara, što predstavlja 13,3 posto ukupne prodaje 20 najprodavanijih lijekova na svjetskom tržištu. Drugi na popisu najprodavanijih lijekova na svjetskom tržištu je Keytruda čiji je proizvođač Merck & Co. Ukupna prodaja ovog lijeka na svjetskom tržištu u 2020. godini iznosila je 14,4 milijarde dolara. To je najprodavaniji lijek za liječenje zloćudnih bolesti koji posljednjih godina doživljava sve veći rast prodaje. Procjenjuje se da će 2024. godine Keytruda preći Humiru po prodaji zbog pojave biosličnih lijekova s kojim će se proizvođači Humire suočiti 2023. godine (PharmaDigiCoach, 2021.). Naime, u prvom tromjesečju 2023. godine očekuje se prvi biosličan lijek te pojava njih pet tijekom 2023. godine, što će uzrokovati postupan pad prihoda od prodaje Humire od 70 posto kroz

jedanaest kvartala [Stanton, 2021]. EvaluatePharma je još 2020. u svojim publikacijama procijenila da će prodaja ovog lijeka 2026. dostići 24,9 milijardi dolara te da će tako postati uvjerljivo najprodavaniji lijek na svijetu.

Slika 5.
Dvadeset najprodavanijih lijekova u 2020. godini na svijetu (u milijardama USD)

Izvor: PharmaDigiCoach (2021).

Na prvom mjestu vodećih kompanija na tržištu lijekova na recept po prodaji u 2021. nalazi se Pfizer (tablica 3). Ukupni prihodi od prodaje lijekova na recept ove kompanije u 2021. godini iznosili su 72,043 milijarde dolara što je 102 posto više nego 2020. godine kada je Pfizer bio na osmom mjestu po prodaji lijekova na recept. Pfizer je ovaj skok doživio zbog prodaje cjepiva Comirnaty kojeg je 2021. godine prodano u vrijednosti od 36,853 milijarde dolara. Tako je Pfizer samo od cjepiva protiv koronavirusa zaradio više nego što su primjerice AstraZeneca ili GlaxoSmithKline zaradili ukupno od prodaje lijekova na recept u 2021. Nadalje, samo od prodaje cjepiva Comirnaty, Pfizer je 2021. godine zaradio 3,5 posto više nego što je zaradio od prodaje svih svojih lijekova na recept 2020. godine na svjetskom tržištu. Prodaja druga dva najprodavanija lijeka ove kompanije (Prevenar 13 i Ibrance) ostala je na približno istoj razini kao i prethodne godine. EvaluatePharma procjenjuje kako će nakon 2021. godine prodaja Pfizerovog cjepiva Comirnaty početi padati što će se svakako značajno odraziti na prihode ove kompanije.

NA PRVOM MJESTU VODEĆIH KOMPANIJA NA TRŽIŠTU LIJEKOVA NA RECEPT PO PRODAJI U 2021. NALAZI SE PFIZER.

Tablica 3.
Deset vodećih kompanija na tržištu lijekova na recept po prodaji i njihova ulaganja u istraživanje i razvoj u 2021. godini, u mlrd. USD

Izvor: EvaluatePharma [2022] prema Christel, M. [2022].

	Prodaja lijekova na recept	Ulaganje u istraživanje i razvoj	Istraživanje i razvoj kao % prihoda od prodaje lijekova na recept
Pfizer	72,043	13,829	19,2
AbbVie	55,041	6,518	11,8
Novartis	51,128	9,041	17,7
Johnson & Johnson	49,821	11,781	23,6
Roche	49,293	13,080	26,5
Bristol Myers Squibb	45,669	9,531	20,9
Merck & Co	43,259	12,245	28,3
Sanofi	38,934	6,15	15,8
AstraZeneca	36,131	7,987	22,1
GlaxoSmithKline	33,443	6,573	19,7

Druga na listi po prodaji je farmaceutska kompanija AbbVie, proizvođač već spomenute Humire. Prihod od prodaje lijekova na recept ove kompanije u 2021. godini iznosio je 55,041 milijardu dolara od čega je 38 posto prihoda od prodaje lijeka Humira. Prihodi AbbVie su povećani za 24 posto u odnosu na godinu ranije te je ova kompanija potisnula Novartis s drugog na treće mjesto vodećih farmaceutskih kompanija po prodaji lijekova na recept na svjetskom tržištu.

Promjena u deset vodećih svjetskih kompanija 2021. godine očituje se i u ulasku AstraZenece, koja je s popisa deset vodećih potisnula Takedu. AstraZeneca je 2021. ostvarila prihod od prodaje lijekova na recept od 36,131 milijardu dolara. Najveći udio u prihodu od prodaje ove kompanije ima lijek Tagrisso, onkološki lijek koji se nalazi na popisu najprodavanijih lijekova na svijetu, a slijedi ga cjepivo protiv koronavirusa, Vaxzevria. AstraZeneca je 2021. godine ostvarila prihod od prodaje cjepiva Vaxzevria u iznosu od 3,917 milijardi dolara. EvaluatePharma za ovo cjepivo protiv koronavirusa predviđa najveći pad prodaje u narednim godinama.

NAJPRODAVANIJU LIJEK NA SVJETSKOM TRŽIŠTU
U 2020. GODINI BILA JE HUMIRA PROIZVOĐAČA
ABBVIE.

“Pfizer je u istraživanje i razvoj prošle godine uložio 13,829 milijardi dolara, što je 55 posto više nego 2020. godine.

Pfizer je u istraživanje i razvoj prošle godine uložio 13,829 milijardi dolara, što je 55 posto više nego 2020. godine. Po ukupnom iznosu ulaganja u istraživanje i razvoj u 2021. godini Pfizer je na prvom mjestu najvećih svjetskih kompanija, a slijedi ga Merck & Co s 12,245 milijardi dolara uloženi u istraživanje i razvoj. Po intenzitetu ulaganja u istraživanje i razvoj u 2021. godini prvo mjesto zauzima Merck & Co koji u je istraživanje i razvoj uložio 28,3 posto svojih prihoda od prodaje lijekova na recept. Po ulaganjima u istraživanje i razvoj također se ističe Roche koji je u 2021. uložio u 13,080 milijardi dolara, što čini 26,5 posto njihovih prihoda od prodaje lijekova na recept.

S druge strane, relativno manji iznos u istraživanje i razvoj, s obzirom na prihode koje je ostvarila od prodaje lijekova na recept, uložila je kompanija AbbVie. Njihova su ulaganja u istraživanje i razvoj u 2021. iznosila 6,518 milijardi dolara, što čini 11,8 posto prihoda od prodaje lijekova na recept te godine.

Vodeća trgovačka društva u Hrvatskoj

“Ukupni prihod Plive u 2021. čini 60,8 posto ukupnog prihoda deset vodećih kompanija sektora.

Deset vodećih poduzeća u farmaceutskoj industriji u Hrvatskoj 2021. godine po ukupnom prihodu su Pliva Hrvatska d.o.o., Belupo d.d., JGL d.d., Hospira Zagreb d.o.o., Genera d.d., PharmaS d.o.o., Krka-Farma d.o.o., Fidifarm d.o.o., BioGnost d.o.o. i Yasenka d.o.o. Mjereno po ukupnom prihodu u 2021. godini, vodeće trgovačko društvo u farmaceutskoj industriji u Hrvatskoj je Pliva Hrvatska d.o.o. Ukupni prihod Plive u 2021. godini čini 60,8 posto ukupnog prihoda deset vodećih kompanija sektora te 59,6 posto ukupnih prihoda cijelog sektora. Sljedeća dva trgovačka društva u farmaceutskoj industriji po ukupnom prihodu, Belupo d.d. i JGL d.d., približno ostvaruju svaki po 9,3 posto ukupnih prihoda sektora.

Tablica 4.

Pokazatelji poslovanja deset vodećih trgovačkih društava u farmaceutskom sektoru u Hrvatskoj u 2020. i 2021. godini

Napomena: Koeffcijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; koeffcijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; bruto marža = bruto dobit/ukupni prihod * 100; proizvodnost rada = ukupni prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2021.	2020.	Indeks 2021./2020.
Ukupni prihodi (u mil. kn)	7.384,8	7.479,2	101,28
Bruto dobit (u mil. kn)	1.341,5	1.345,8	100,32
Broj zaposlenih	4.982	5.131	102,99
Proizvodnost rada (u mil. kn)	1,5	1,5	98,34
Bruto marža (u %)	18,17	17,99	-0,18 p.b.
Koeffcijent tekuće likvidnosti	2,97	2,84	95,54
Koeffcijent zaduženosti	0,23	0,23	100,57

Pokazatelji poslovanja deset vodećih trgovačkih društava ukazuju da se u farmaceutskom sektoru 2021. godine donekle ipak poslovalo bolje nego 2020. godine (tablica 4). Ukupni prihodi povećani su za 1,3 posto, a broj zaposlenih za 3 posto. Bruto dobit na razini deset vodećih trgovačkih društava povećana je za 0,3 posto. Međutim, u tom je razdoblju došlo do pada proizvodnosti rada i bruto marže, kao i do smanjenja tekuće likvidnosti. Koeffcijent tekuće likvidnosti za deset vodećih trgovačkih društava i dalje je značajno iznad 2 te se stoga ne može govoriti o problemima s održavanjem tekuće likvidnosti. Zaduženost deset vodećih trgovačkih društava ostala je na približno istoj razini.

BRUTO DOBIT NA RAZINI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA POVEĆANA JE ZA 0,3 POSTO.

Prošle je godine većina vodećih farmaceutski proizvođača ostvarila povećanje prihoda na međugodišnjoj razini (tablica 5). Po povećanju prihoda prednjači Yasenka čiji su ukupni prihodi ostvareni u 2021. godini bili za čak 81,3 posto viši u odnosu na 2020. godinu. Ukupni prihod prošle godine značajno su povećali i BioGnost (29,8 posto), Genera (19,6 posto) te Krka-Farma (11,2 posto) i Fidifarm (8 posto). Ukupni prihod na međugodišnjoj razini povećan je i u trgovačkim društvima Pliva Hrvatska, za 4,8 posto, i Belupo, za 3 posto. Samo su tri trgovačka društva u ovom sektoru prošle godine imala manje ukupne prihode u odnosu na 2020. godinu. Svakako najveći pad prihoda prošle godine imao je JGL i to čak 27,7 posto. Ukupni prihod u 2021. godini bio je manji u odnosu na 2020. i u trgovačkim društvima Hospira Zagreb (7,8 posto) i PharmaS (3,5 posto).

Tablica 5.
Pokazatelji poslovanja deset vodećih farmaceutskih proizvođača u Hrvatskoj u 2021.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Indeks 2021./2020.	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža	Proizvodnost rada (u mil. kn)
Pliva Hrvatska d.o.o.	4.492,4	104,83	0,18	2,49	18,57	1,9
Belupo d.d.	716,1	102,97	0,18	3,46	14,53	0,7
JGL d.d.	634,0	72,29	0,46	2,06	3,77	0,9
Hospira Zagreb d.o.o.	760,9	92,24	0,11	6,00	41,24	1,9
Genera d.d.	233,8	119,63	0,25	2,12	6,06	0,9
PharmaS d.o.o.	234,7	96,46	0,59	3,47	4,44	2,1
Krka-Farma d.o.o.	161,4	111,20	0,09	5,50	5,39	1,1
Fidifarm d.o.o.	93,2	108,02	0,31	2,53	16,17	2,1
BioGnost d.o.o.	37,7	129,84	0,29	3,65	8,76	0,9
Yasenka	20,5	181,27	0,74	0,56	0,29	0,9

Napomena: Koeficijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; koeficijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; bruto marža = bruto dobit/ukupan prihod * 100; proizvodnost rada = ukupan prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Najveću proizvodnost rada u prošloj godini imale su PharmaS i Fidifarm (2,1 mil. kuna). Najveći broj zaposlenih u 2021. godini bio je u Plivi Hrvatska, 2.417 zaposlenika, odnosno 5 posto više nego godinu ranije. Pliva Hrvatska tako je među onim poduzećima u ovom sektoru koja su prošle godine zapošljavala više zaposlenika nego godinu ranije. Više zaposlenika nego godinu ranije imali su i Yasenka (36,7 posto), Genera (14,8 posto), BioGnost (11,1 posto), PharmaS (10,4 posto) te Hospira (4 posto). Ostala trgovačka društva smanjila su broj zaposlenih na međugodišnjoj razini. Najveći pad broja zaposlenih u prošloj godini imao je Fidifarm, za 18,6 posto

“Koefficient tekuće likvidnosti ukazuje da većina od deset trgovačkih društava ima zadovoljavajuću sposobnost podmirenja kratkoročnih obveza.

Koefficient tekuće likvidnosti ukazuje na to da većina od deset trgovačkih društava ima zadovoljavajuću sposobnost podmirenja kratkoročnih obveza. Naime, vrijednost koefficienta tekuće likvidnosti u devet vodećih društava je veća od 2. Nisku vrijednost koefficienta tekuće likvidnosti, ispod granice prihvatljive razine tekuće likvidnosti od 1,5, ima samo Yasenka.

Yasenka je također po vrijednosti koefficienta zaduženosti najzaduženije trgovačko društvo među deset vodećih društava sektora. Nešto veću zaduženost također ima i Pharmas. Ostala trgovačka društva iz skupine deset vodećih društava sektora nemaju zabrinjavajuću razinu zaduženosti.

Bruto marža deset vodećih društava sektora 2021. ostala je na istoj razini kao i 2020. godine. Posljedica je to malog povećanja ukupnih prihoda deset vodećih društava sektora i zadržavanja bruto dobiti na približno istoj razini kao i 2020. godine. Najveću bruto maržu u 2021. imali su Hospira Zagreb, Pliva i Fidifarm.

Zaključak

“Po ulaganjima u istraživanje i razvoj, kao i iznosima koji se troše za nabavku, onkološki lijekovi i dalje ostaju u središtu interesa farmaceutskih kompanija.

Prema dostupnim podacima o poslovanju farmaceutskih kompanija i ostalim kretanjima u ovom sektoru jasno je kako je pandemija dovela do značajnih promjena. Najbolji dokaz toga su poslovni uspjesi i prihodi koje su ostvarile farmaceutske kompanije koje su bile uspješne u razvoju i uvođenju na tržište cjepiva protiv koronavirusa. Sad se postavlja pitanje koliko će njihova pozicija biti održiva u narednim godinama s obzirom na interes za cijepljenje dodatnim dozama cjepiva. Prema procjenama, očekuje se da će koristi i prednosti koje su farmaceutske kompanije ostvarile razvojem i prodajom cjepiva ipak biti kratkog vijeka.

Po ulaganjima u istraživanje i razvoj, kao i iznosima koji se troše za nabavku, onkološki lijekovi i dalje ostaju u središtu interesa farmaceutskih kompanija. Pojava novih, u pravilu skupih, lijekova za liječenje zloćudnih bolesti, između ostalog, značajno povećava iznose koji se izdvajaju za ovu skupinu lijekova. Vidljivo je to i na primjeru Hrvatske gdje udio onkoloških lijekova u ukupnoj potrošnji lijekova iz godine u godinu raste i već je premašio trećinu ukupne potrošnje.

“Pandemija je također dovela do značajnog povećanja potrošnje lijekova za liječenje sustavnih infekcija, koji uz ostalo uključuju i cjepiva.

Pandemija je također dovela do značajnog povećanja potrošnje lijekova za liječenje sustavnih infekcija, koji uz ostalo uključuju i cjepiva. Oni su u Hrvatskoj dospjeli na drugo mjesto, nakon onkoloških lijekova. Njihov udio u ukupnoj potrošnji lijekova dosegao je 14 posto u usporedbi s primjerice 9 posto koliko je iznosio prije dvije godine.

Podaci o poslovanju vodećih trgovačkih društava sektora u Hrvatskoj ukazuju na to da se prošle godine poslovalo uspješno. Ipak, treba imati na umu da je rast prihoda na razini deset vodećih društava sektora ipak usporen, kao i rast bruto dobiti. Od ostalih trendova u farmaceutskoj industriji treba napomenuti i da je u prvoj polovici ove godine u Hrvatskoj ponovno došlo do povećanja uvoza i smanjenja izvoza farmaceutskih proizvoda i pripravaka.

Literatura:

- Agencija za lijekove i medicinske proizvode [HALMED]. [2022]. *Izvešće o potrošnji lijekova u Republici Hrvatskoj u 2021. godini*. Preuzeto s: <https://www.halmed.hr/Novosti-i-edukacije/Publikacije-i-izvjesca/Izvjesca-o-potrosnji-lijekova/>
- Christel, M. [2022]. The 2022 Pharma Exec 50, *Pharmaceutical Executive*, 42[6], str. 20–25.
- Državni zavod za statistiku. [13.9.2022.]. *Indeks proizvođačkih cijena industrije u kolovozu 2022*. [Priopćenje IND-2022-1-1/8].
- Državni zavod za statistiku. [16.9.2022.]. *Cijene u 2021*. [Statistička izvješća]
- Državni zavod za statistiku. [18.9.2022.]. *Indeksi potrošačkih cijena u kolovozu 2022*. [Priopćenje broj CIJ-2022-1-1/8]
- Državni zavod za statistiku. [2022]. *Statistika u nizu: Plaće* [12.9.2022.].
- Državni zavod za statistiku. [2022]. *Statistika u nizu: Robna razmjena s inozemstvom privremeni podaci podaci* [16.9.2022.].
- Državni zavod za statistiku. [2022]. *Statistika u nizu: Zaposlenost* [12.9.2022.].
- Državni zavod za statistiku. [4.9.2022.]. *Indeks obujma industrijske proizvodnje te indeksi zaliha, zaposlenih osoba i proizvodnosti rada u industriji u srpnju 2022*. [Priopćenje IND-2022-3-1/7].
- Europska komisija. [2022]. *R&D ranking of EU top 1000 companies*. Preuzeto s: <https://iri.jrc.ec.europa.eu/scoreboard/2021-eu-industrial-rd-investment-scoreboard>
- Eurostat. [n.d.] *Database: Short-term business statistics*. Preuzeto s: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/short-term-business-statistics/data/database>
- EvaluatePharma. [2020]. *World preview 2021, outlook to 2026*. Preuzeto s: https://info.evaluate.com/rs/607-YGS-364/images/WorldPreviewReport_Final_2021.pdf
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo. [2022]. *Korištenje zdravstvene zaštite u djelatnosti obiteljske [opće] medicine u Hrvatskoj u 2021. godini*. Preuzeto s: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/09/CEZIH_2021_OM_bilten-IZMJENE_RUJAN_-1.pdf
- PharmaDigiCoach [2021]. *Biggest blockbuster drugs of 2020: Drug sales and beyond*. <https://www.pharmadigicoach.com/top-selling-drugs-by-2020-sales/>
- Stanton, D. [2021]. Humira: AbbVie's biosimilar erosion woes may be overstated. *BioProcess International*. Preuzeto s: <https://bioprocessintl.com/bioprocess-insider/global-markets/humira-abbvies-biosimilar-erosion-woes-may-be-overstated/>
- The European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations [EFPIA]. [2022]. *The pharmaceutical industry in figures*. Bruxelles: European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations [EFPIA]. Preuzeto s: <https://www.efpia.eu/media/637143/the-pharmaceutical-industry-in-figures-2022.pdf>

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Ljiljana Božić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Tamara Banjeglav

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Građevinarstvo i nekretnine* izlazi u listopadu 2022.